

Visuelle vendinger i videoanalyse: Transkripsjon i møte med barnehagens marginaliserte og målbundne materialiteter

Trine Telnes

Fakultet for lærerutdanning, kunst- og kulturfag, Nord universitet

Abstract: This chapter is a methodological and ethical examination of the following research question: How does one transcribe and analyze the presence and practices of the kindergarten's youngest children, and other human and non-human actors, in a way that shows their agency and contributions? Video recording is a common method of data generation in social science research and poses the challenge of bringing the audiovisual data into academic texts. Traditionally, video recordings are transformed into pure textual representations called transcription. In particular, it is often the audible speech acts that inform the transcription and analysis, at the expense of the visuals in the video recordings. The embodied, experiential, aesthetic, material and multimodal can be difficult to present through written language alone. The significance of materiality, nonverbal behavior and bodily interaction is enhanced with one- and two-year-old children, whose expressions are often dominated by the nonverbal. Through examples from pedagogical video research in kindergarten, the author explores how different ways of transcribing and analyzing video can visualize the presence, interactions, and practices of the youngest children, the kindergarten teachers and other actors. A visual turn toward poetic video-transcription, multimodal transcription, and a hybrid between drawings and transcription the researcher has named 'cartoon transcription', helps to limit marginalization of the different actors and their multifaceted contributions. Breaking the hegemony of the word over the visual can make bodily, spatial, and material resources visible. A fusion of words and images can produce new forms of knowledge, contribute to a high epistemological standard and provide transparency.

Keywords: video analysis, visual research methods, comics-based research, cartoon transcription, poetic video transcription, kindergarten

Introduksjon

Dette kapittelet er en etisk og metodologisk undersøkelse innenfor videoforskning i barnehagen, og den delen av forskningsprosessen som omhandler transkripsjon og analyse av videodata. For at barnehageforskere skal kunne skape etterrettelige forskningstekster, er det av betydning at også marginaliserte og målbundne materialiteter inkluderes i framstillingene. I dette kapittelet eksemplifiseres disse materialitetene med de aller yngste barna (1–2 år), en treplate og en håndsag. Å omforme den visuelle og hørbare informasjonen i et filmklipp til en rettferdig og likeverdig (re)presentasjon av de yngste barna og de tause materialitetene, kan være utfordrende. Barnas handlinger og uttrykksmåter kan ha en så enorm detaljrikdom og kompleksitet ved seg, at det å skulle forvandle det til akademisk tekst kan oppleves som en umulighet. Selv om det har begynt å endre seg de siste tiårene, er fortsatt en del tradisjonelle transkripsjonsmetoder som brukes innenfor forskning både voksensentrerte, logosentriske¹ og bygget opp rundt talespråk. Dette kan igjen bidra til å marginalisere andre former for eksistens enn de talende menneskenes, og annen kommunikasjon enn den verbale. Vi kan risikere at rom (Yanow, 2010), artefakter (Luff & Heath, 2019), barn som enda ikke har utviklet talespråk (Johannesen, 2016) og andre annerledes-kommuniserende (Millet & Estève, 2012) blir underrepresentert og utilsiktet diskriminert i forskningstekster. De kan bli usynliggjort. Dette kapittelet tar derfor for seg problemstillingen: *Hvordan transkribere og analysere tilstedeværelsen og praksisene til barnehagens yngste barn, og andre menneskelige og ikke-menneskelige aktører, på en måte som viser deres agentskap og bidrag?* Gjennom kapittelet viser jeg noen eksempler på hvordan dette kan løses, men anerkjenner samtidig at det finnes en rekke andre forskningsbidrag med metoder som også løser dette godt. Jeg vil nå forklare de sentrale begrepene marginalisering, transkripsjon og visuell vending.

Marginalisering er prosessen hvor ting, individer eller grupper gjøres marginale, altså mindre viktige eller ubetydelige. Ordet refererer til det å ekskluderes, ikke være i sentrum, å bli holdt utenfor meningsfull

1 Logosentrisme har ord, skrift- og talespråket i sentrum («Logosentrisme», 2021).

deltagelse i samfunnet og utenfor makt eller innflytelse (Nordbø, 2018). De siste tiårene har barne- og barndomsforskningen, barnehagefeltet og samfunnet for øvrig, beveget seg mot å i større grad se små barn som subjekter med rettigheter og agentskap² (valentine, 2011). Det snakkes om et paradigmeskifte i synet på barn (Bae, 2007; James et al., 1998). Men i likhet med blant annet kvinner, homofile og funksjonshemmede, er barn fortsatt en marginalisert gruppe, og verdenssamfunnet har fortsatt en vei å gå mot å behandle dem som likeverdige mennesker (Bae, 2007). Det finnes belegg for å si at barn generelt, og de yngste barna spesielt, både blir ansett som mindre viktige i samfunnet, og at de holdes utenfor makt og innflytelse. Barn er en marginalisert gruppe i vårt voksesentrerte samfunn (Punch, 2002), de er en minoritet i samfunnet som opplever å ha lavere status enn voksne (Mayall, 2002), og bare det å *være* barn kan i seg selv oppleves som stigmatiserende (James, 2007). Desto viktigere blir det at barns likeverd, agentskap og bidrag blir forsøkt tydeliggjort i videotranskripsjoner.

Transkripsjon er en viktig praksis innenfor videoforskning. Transdelen i ordet transkripsjon antyder en forflytning og forvandling fra ett uttrykk til et annet, ofte fra *taleuttrykk* til *skriftuttrykk* (Kress, 2011). I transkripsjonene finnes utvalgte deler av verden, som forskeren forsøker å fryse eller «holde i ro» for å analysere. I en skriftlig gjengivelse av en svært detaljert virkelighet må vi velge å løfte fram *noe*, på bekostning av andre detaljer. Dette er av hensyn til forskningsspørsmål, ressurser vi forskere har til rådighet, relevans for videre analyse, og lesbarhet. Som forsker er du med på å konstruere de transkripsjonene du lager gjennom de mange ulike valgene du tar, hva du velger å løfte fram som viktig, og på hvilken måte du rammer inn og får fram dette viktige (Bezemer & Mavers, 2011). På den ene siden kan vi si at transkripsjon er en skapende prosess kreert av forskeren, men på den andre siden må transkripsjonen samtidig fange inn noe som faktisk eksisterer i virkeligheten uavhengig av forskeren og transkripsjonsprosessen (Hammersley, 2010). Bengt Kristensson Ugglå

2 Agentskap, slik det brukes i denne teksten, bygger på forståelsene til blant andre valentine (2011) og Marchand (2018). Personer eller ting agerer, har agentskap og får ting til å skje uavhengig av intensjonalitet, rasjonalitet eller evne til artikulasjon. Handlekraft og agentskap ses som materielt, kroppslig og relasjonelt.

(2019, s. 92) anser generering av empiri som en vekselvirkning mellom å *oppdage* og *oppfinne* verden. Med Alice Fulton³ (1990) og Karen Barads (2007) ord vil jeg beskrive dette som forsøk på å «møte universet på halvveien» – en transkripsjon er på en og samme tid skapt av både oss forskere og av det som faktisk skjer i den sanselige, visuelle verden som studeres.

Vendinger innen filosofi og vitenskap, slik som *den visuelle vendingen*, forutsetter at det oppstår en utvikling og viktig endring på tvers av flere disipliner (Boxenbaum et al., 2018). Betegnelsen visuell vending⁴ ble først gitt av William J. T. Mitchell (1995), som knytter dette til et observert skifte i filosofers oppmerksomhet mot visuell meningsskaping og representasjon. Den visuelle vendingens tenkning vektlegger verdens visuelle karakter, hvor forskere har en økt interesse for visuell informasjon og visuelle forskningsmetoder. Jenni Karlsson (2012) omtaler disse som *visuelle forskere*, og sier at nøkkeltrekket ved visuelle metoder og den visuelle vendingen er en bevisst generering, og analyse av datamateriale i form av bilder. Hun har en bred definisjon av ordet 'bilder', og inkluderer blant annet tegninger, diagrammer, malerier, reklame, video og web-sider. Forskerens *epistemologiske og ontologiske posisjonering* innenfor det visuelle handler om å vite gjennom bilder (epistemologi) og hvordan bildene representerer virkeligheter (ontologi). I dette kapitlet knyttes den visuelle vendingen til transkripsjon av materialitet og kroppslige praksiser. Innsikt i akkurat dette kan være vanskelig tilgjengelig uten bruk av videodata og visuelle metoder.

Dette kapitlet tar utgangspunkt i empiri fra et mikroetnografisk forskningsprosjekt jeg har gjennomført med fem barnehagebarn i alderen 1 år og 7 måneder til 2 år og 2 måneder, og med deres barnehagelærer og barne- og ungdomsarbeider. Jeg har valgt ut et kort videoklipp fra dette prosjektet, som gjennom hele kapitlet vil brukes til å undersøke og ha et etisk og analytisk fokus på hvordan forskere kan transkribere og analysere tilstedeværelsen og praksisene til barnehagens yngste barn, og øvrige aktører, på en måte som viser deres agentskap og bidrag. Jeg filmet dette 7 sekunder lange videoopptaket på barnehagens uteområde

3 I sitt dikt «Cascade Experiment» skriver Fulton (1990) «we have to meet the universe halfway».

4 «The pictorial turn».

en solfylt septembermorgen i 2019. Barnehagelæreren sager i en stor plate sammen med barnegruppen og barne- og ungdomsarbeideren. I dette videoklippet sager hun sammen med Sam⁵ som er 2 år og 2 måneder gammel. De anvender en vanlig håndsag som er 55 cm lang. Rundt dem står mange av de andre barna og ser på, disse er ikke synlige i videoklippet.

Figur 1. Et skjermbilde med photoshopfilter, fra videoklippet med Sam (2,2 år) som sager.

Poetisk videotranskripsjon og den kolossussagende Sam

*Kolossussagen koblet til Sam
tilsvarer en dobbel sag for toddlerkroppen⁶
Kraft strømmer gjennom albue og arm til ytterst ut i kvasse ståltenner
Kolossussagen knirker og skjærer tenner,
og treplata bøyer seg for Sam-sag-kraften
Sikkerhetsnettet av svevende lufthender og smil
består av barnehagelærerkropp i aktsom
koordinert tilblivelse rundt en kolossussagende Sam
samt en kolossusSammende sag*

5 Pseudonym.

6 Toddler er et begrep som ble introdusert på norsk av forskeren Gunvor Løkken (2004). Begrepet betyr opprinnelig «den som stabber og går» og brukes for å beskrive barn i ett- og toårsalderen (Løkken, 2004, s. 16).

Det er skapt et mangfold av ulike metoder innenfor forskningsverdenen for å transkribere og omgjøre videoopptak til tekstlige representasjoner. I dette kapitlet vil jeg kun vise fram én fullt og helt tekstlig transkripsjonsmetode, nemlig en metode for poetisk videotranskripsjon som jeg selv har utviklet. Diktet ovenfor er resultatet av en slik prosess, og er en kunstbasert (Leavy, 2018) transkripsjonsmetode. Den er ikke visuell i form av fotografier eller tegninger, men er visuell i kraft av en billedlig og sanselig språkbruk og gir rom for å løfte fram de yngste barna og andre materialiteters eksistens og praksiser. I figur 2 blir prosessen bak transkripsjonen om «Den kolossussagende Sam» vist steg for steg. Øvrige videotranskripsjonseksempler i dette kapitlet består av kombinasjoner av bilder, tegninger og tekst for å vise fram ulike måter å transkribere det samme videoklippet med Sam og sagen. Selv om poetisk transkripsjon er fullt og helt tekstlig, er det som nevnt en visuell transkripsjonsmetode i form av at man skaper tekstlige bilder, noe jeg kommer nærmere inn på i presentasjonen av min prosess for å lage slike poetiske videotranskripsjoner.

I 1997 publiserte Corrine Glesne artikkelen «That Rare Feeling: Re-presenting Research Through Poetic Transcription», hvor hun introduserte en kreativ og eksperimentell form for skriving og analyse som hun valgte å gi navnet *poetisk transkripsjon*. Gjennom denne formen for akademisk skriving, *re-presenterer* hun sitt forskningsmateriale, framfor å gjøre en forsøkt *objektiv representasjon* av det. Glesnes metode omhandler poetisk transkripsjon av intervju og bruk av forskningsdeltageres egne ord, og dette har inspirert mitt eget arbeid med å utvikle en metode for å poetisk transkribere de levende bildene som er i et videoopptak. Glesne understreker viktigheten av å lage seg noen egne regler for den poesien forskeren skal skape, men framhever at det ikke finnes bare én måte å gjøre dette på. Hun framhever betydningen av individuell kreativitet og eksperimentering i møte med ulike former for datamateriale. En av hennes egne regler er at ordene i den poetiske transkripsjonen alltid skal være intervjudeltagerens egne, og at sammenstillingen av ord skal bevare personens snakkemønster og rytme. I utviklingen av min egen metode for poetisk videotranskripsjon, hvor deltagerne ikke nødvendigvis anvender ord og tale, har jeg

med utgangspunkt i forskningsetiske og kunstneriske overveielser valgt å ha følgende fem regler:

- 1) Aldri «gi stemme til» og tale på vegne av menneskene i videoklippet. Ikke utgi meg for å vite noe om deres indre verdener, tanker, personligheter eller «essenser».
- 2) Aldri bruke sammenligninger og metaforer som kan oppleves nedsettende, ærekrenkende, ringeaktende eller på andre måter skadelige for forskningsdeltagerne.
- 3) Alltid skape tekstlige bilder som viser kjernen, eller essensen, av det materielle arrangementet, aktiviteten og praksisene som foregår i videoklippet.
- 4) Alltid skape tekstlige bilder som viser forskningsdeltagerens agentkap og handlekraft.
- 5) Alltid skape tekstlige bilder som er virkelighetsnære, sanselige og stemningsfulle.

Gjennom utviklingen av denne poetiske videotranskripsjonsmetoden har hensikten for meg som forsker vært å dra vekslers på poesien og lyrikkens kraft til å bevege, visualisere, sanseliggjøre, stimulere, perspektivere, gi nye innganger til forståelse og til å utfordre tanken. Poesien har samtidig kraft og potensiale til å frambringe følelser, innlevelse, anerkjennelse og empatisk kunnskap både hos forskeren selv og hos leseren. Språkbildene og poesens virkemidler kan la oss få ta del i en ukjent verden, og i et nytt fenomen, på måter som lar oss forstå virkeligheten på helt nye måter. I eksempelet med «Den kolossussagende Sam» er det gjennom den poetiske videotranskripsjonen mulig å få nye innganger til barnehagevirkeligheten, toddlerkroppen, saging og barnehagelæreres profesjonspraksiser.

Som vi kan se i figur 2, «prosessen med å lage en poetisk videotranskripsjon», består min prosess av fire hovedsteg. Det første steget er å velge ut et videoklipp som transkriberes rikt og deskriptivt. Prosessens andre steg er å velge seg ut tekst (uthevet i grått) og skape betydningsfulle tekstbilder som er lingvistisk og kronologisk tro mot den originale transkripsjonen. Stabilt vedvarende faktorer, som deltagerens plassering, kan flyttes på innad i tekstbildenes kronologier.

POETISK TRANSKRIPSJONSPROSESS FOR VIDEO	
<i>Videotranskripsjon (5 sek.)</i>	<i>Poetisk videotranskripsjon</i>
<p>STEG 1: Transkripsjon fra videoopptak Sam står på det grønne gresset i barnehagen med hoften tett inntil en stor treplate. Med venstrearmen utstrakt i skulderhøyde holder han rundt skafket til den store, skarpe voksensagen. Fingrene strekkes helt ut og griper rundt halve omkretsen av håndtaket. Sagen er 55 cm lang og står med tennene i et sagkutt i treplaten. Sam er to år gammel, og omtrent 85 cm lang. Sagen tilsvarende 65 prosent av hans kroppslengde. Sam beveger sagen uten hjelp. Bak ham på huk, tett inntil, sitter barnehagelæreren hans. Med en arm på treplaten ser hun på sagbladet som beveger seg. Hun smiler. For å holde sagen har Sam venstre arm høyt og helt utstrakt fra resten av kroppen, og strekker den et stykke inn på treplaten der sagen står fast i en 80° vinkel. Sam vrir arm og albue raskt nedover, med litt kraft. Slik beveger han sagen i retning av sin venstre side, på skrå ned igjennom treplaten. Plata buer seg, og sagen gjør motstand. Sagen knirker i sporet mens den beveger seg i platens kutt. Sam har blikket ned mot sporet. Barnehagelæreren løfter hendene sine opp i det saga går ned, hun smiler og posisjonerer dem raskt i luftrommet rundt Sams hånd og sagens håndtak. Hun buer venstre håndflate og fører den på utsiden av sagens håndtak, men uten å røre borti den. Håndflaten er noen centimeter under sagen, og følger bevegelsene som Sam skaper. Sam rykker sagen raskt opp mot høyre igjen, til 45° fra plata. «<i>Åh</i>» sier barnehagelæreren. Stemmen bærer med seg auditiv spenning og oppmuntring, det høres ut som en «dette-var-vanskelig-men-du-klarar-det-åh». Hun smiler. Sagen går like fort ned mot plata igjen, den knirker skjærende, og barnehagelæreren støtter sagen med håndflaten på veien ned. Hun tar den høyre håndflaten rundt midjen til Sam. Han reiser saga raskt oppover igjen imens den knirker. Barnehagelæreren slipper samtidig saga helt, mens Sam styrer og gir kraft til sagen. Sam vender hodet og blikket opp mot håndtaket på sagen. Den har nå beveget seg opp til 80° fra plata. Barnehagelæreren håndflate svever igjen under sagen, hun ser på hånden til Sam og smiler. I det han begynner å bevege sagen ned igjen uttrykker hun på innpust et bekreftende og beundrende «<i>Åh</i>» med et auditivt og muskulært smil. Hun støtter sagskafket med håndflaten sin igjen på veien ned, og sier rosende «<i>Sånn</i>».</p>	<p>STEG 2: Tekstbilder tro mot transkripsjonen. Faktorer som varte over tid i videoklippet kan endre rekkefølge i de utvalgte tekstbitenes kronologi.</p> <p>Bilde #1 Sam [...] holder [...] den store, skarpe voksensagen. Sagen tilsvarende 65 prosent av hans kroppslengde.</p> <p>Bilde #2 Sam beveger sagen uten hjelp. Sam vrir arm og albue raskt nedover, med litt kraft. Plata buer seg, og sagen gjør motstand. Sagen knirker i sporet.</p> <p>Bilde #3 [...] tett inntil, sitter barnehagelæreren hans. [Hun] løfter hendene sine opp i det saga går ned, hun smiler og posisjonerer dem raskt i luftrommet rundt Sams hånd og sagens håndtak.</p> <p>STEG 3: Billedbruk og sanseliggjøring av teksten Sammenligninger ved hjelp av similer og metaforer.</p> <p>Bilde #1 Sam er koblet til en kolossus av en sag. For toddlerkroppen er den som to sager kombinert.</p> <p>Bilde #2 Kraften går gjennom arm og albue helt ut i sagtennene. Sam får sagen til å knirke og skjære tenner. Treplata bøyer seg for kraften deres.</p> <p>Bilde #3 Sikkerhetsnettets kraft er alltid tett inntil. Aktsomt og koordinert med lufthender og smil. Barnehagelæreren skapes hvert øyeblikk til.</p> <p>STEG 4: Tilføring av rytme og musikalitet Endelig utgave av den poetiske transkripsjonen.</p> <p><i>Kolossussagen koblet til Sam tilsvarende en dobbel sag for toddlerkroppen</i></p> <p><i>Kraft strømmer gjennom albue og arm til ytterst ut i kvasse ståtenner. Kolossussagen knirker og skjærer tenner, og treplata bøyer seg for Sam-sag-kraften.</i></p> <p><i>Sikkerhetsnettet av svevende lufthender og smil består av barnehagelærerkropp i aktsomt koordinert tilblivelse rundt en kolossussagende Sam samt en kolossusSammende sag</i></p> <p style="text-align: right;">© 2021 Trine Telnes</p>

Figur 2. Prosessen med å lage en poetisk videotranskripsjon.

I steg tre jobber forskeren kreativt med tekstbildene som ble skapt i steg to, og finner relevante sammenligninger ved bruk av *similer*⁷ og metaforer. Det fjerde og siste steget utgjør en ny, kreativ del av prosessen hvor forrige versjon av tekstbildene omformuleres på måter som tilfører rytme og musikalitet til språket. Dette kan for eksempel gjøres ved å jobbe med plasseringen av ord, ved å skape rim, alliterasjon, assonans eller bruk av andre virkemidler. Virkemidlene som velges tilpasses innholdet i det originale videoklippet, den originale transkripsjonen fra steg 1, og at de fem nevnte reglene følges.

I den poetiske videotranskripsjonen «Den kolossussagende Sam» valgte jeg i steg 3 å bruke sammenligningen og metaforen koloss, og min versjon *kolossus*, for å skape indre bilder hos leseren som kan få fram størrelsesforholdet mellom Sam og sagen. Jeg så det som relevant å sette i perspektiv hvor stor denne sagen egentlig er å sage med for toddlerkroppen, og hvordan det ville vært om en voksenkropp skulle anvende en sag med de samme proporsjonene målt mot sin egen kropp. Med utgangspunkt i min egen høyde tilsvarer 65 prosent av min kroppslengde proporsjonalt en sag på 110 centimeter, noe jeg regnet ut i første del av transkripsjonsarbeidet. I steg 4 valgte jeg å ta i bruk koloss-metaforen mer aktivt og gjenta den gjennom hvert av transkripsjonens tre tekstbilder. Avslutningsvis knyttes også kolossbegrepet til Sam, da jeg i den aller siste setningen beskriver en «kolossusSammende sag». Her gjøres Sam om til et verb. Setningen antyder at samtidig som Sam gjør noe med den kolossale sagen, så gjør også sagen noe med den kolossale Sam. På dette viset blir konklusjonen at Sam, i likhet med sagen, er en koloss han også.

Men hva er egentlig en koloss? Ordet koloss kommer av den enorme statuen Kolossen som en gang skal ha stått i havnen på Rhodos. Koloss brukes som en metafor i dagligtalen for å vise til fenomener som overskrider det som regnes for å være vanlige størrelser og proporsjoner («Koloss», 2018). I tillegg til å vise til statuer og størrelser kan koloss også ha

7 Similer er en sammenligning av én ting med én annen ting (Wangensteen, 2021b), for eksempel «hennes hud var hvit som snø». Det er et virkemiddel som skaper indre bilder hos leseren. Dette kan minne om metaforer, men der similene kommer sammen med ordene «som», «slik» eller «lik» og er en sammenligning, så brukes metaforene i overført betydning i stedet for det fenomenet som metaforen representerer (Skadberg, 2021).

følgende betydning: «If you describe someone or something as a colossus, you think that they are extremely important and great in ability or size» (Collins, 2021). Koloss har altså en trippel betydning. Metaforbruken kan slik synliggjøre at Sam og sagen er svært betydningsfulle, med enorme egenskaper og krefter. Transkripsjonen blir slik en hyllest og et nikk til Sams styrke og ferdigheter i hans mestring av denne gigantiske sagen. Slik jeg ser det gjennom min analyse, gjør Sam og sagen hverandre til kolossuser: Sam gjør sagen til en koloss i størrelsesforholdet mellom dem (sagen er ikke en koloss i hånden på en voksen), samtidig gjør sagen Sam til en koloss gjennom hans kroppslige kraft og mestring.

En av fordelene med en poetisk videotranskripsjon er at forskeren med få ord kan få fram valører og teksturer ved barna og de andre aktørenes tilstedeværelse og praksiser, og ved hjelp av poetiske virkemidler løfte fram deres felles agentskap og bidrag, som når jeg skriver «treplata bøyer seg for Sam-sag-kraften». Utfordringene med denne poetiske transkripsjonsprosessen for videoklipp kan være at det å skape gode similer, metaforer og poetiske (re)presentasjoner av det som skjer i videoen kan kreve mye av forskerens etiske bevissthet, selvstendighet og kreativitet. Dersom forskeren mestrer dette og har et analytisk blikk på de mange ulike aktørenes agentskap, bidrag og samhandling, kan denne transkripsjonsmetoden gi muligheter for å skape tekstlige bilder og virkemidler som løfter fram og gir nye forståelser av barnehagens tidvis målbundne og marginaliserte materialiteter.

Mondadas multimodale transkripsjonskonvensjon

Jeg vil nå ta steget inn i samtaleanalysens (CA⁸) verden for en ny analyse av videoklippet med «Den kolossussagende Sam», gjennom en adaptasjon av Lorenza Mondadas (2019) multimodale transkripsjonskonvensjon. Multimodalitet handler om de mange ulike ressurser som kan benyttes for kommunikasjon og meningsskapning i en sosial gruppe. Verbalspråk utgjør bare en av disse ressursene. Alle modaliteter kan ses som likestilte

8 CA = conversation analysis

i sine mulige kapasiteter for å bidra med mening inn i en kompleks semiotisk⁹ helhet for deltagerne. Dette kan blant annet være bevegelse, handling, sted, rom og tredimensjonale objekter (Kress, 2011, s. 242). Samtaleanalytikere er interessert i den interne organiseringen av sosiale aktiviteter og interaksjoner som er skapt ved hjelp av varierte visuelle, verbale og kroppslige ressurser, og studerer disse *in situ*¹⁰, slik de oppstår kollektivt i sine naturlige sammenhenger (Mondada, 2013). Som navnet tilsier innebærer CA altså en analyse av interaksjoner og samtaler som oppstår naturlig mellom mennesker, hvor verbalspråk og alle andre modaliteter og materialiteter ses på som ressurser for disse menneskes bruk. En del av de fastsatte rammene og konvensjonene for analysen kan i så måte forstås som antroposentriske¹¹, men anvendes også på interaksjon med ikke-menneskelige aktører. Innenfor den samtaleanalytiske tradisjonen analyseres ulike typer lyd- og videoopptak, og i løpet av 1960-tallet utviklet Gail Jefferson (2004) mye av det omfattende systemet som i dag brukes av samtaleanalytikere for å transkribere tale og annen adferd i interaksjon. Det benyttes blant annet til å analysere barnehagebarns agentskap i interaksjon med sine barnehagelærere, og byr på muligheter for å kunne gjøre svært detaljerte transkripsjoner av kroppsspråk (Bateman, 2017). I Jeffersons transkripsjonskonvensjon anvendes ulike symboler for å markere aspekter som tonefall, hastighet, pauser, innpust, utpust og lignende. Grad-tegnet (°) brukes for eksempel til å markere en stille eller myk stemme, og dobbelt grad-tegn (°°) indikerer en spesielt stille stemme, som hvisking. Smilende stemme markeres med tegnet for britiske pund (£). Piler markerer tonehøyde. Pauser med stillhet markeres i parentes. Synlige gester, mimikk og lignende plasseres i dobbel parentes (Hepburn & Bolden, 2013, s. 70). CA har ofte vært logosentrisk, men det foregår en visuell vending hvor samtaleanalytikere i større grad har begynt å utvikle måter å transkribere visuell informasjon, den materielle verden og multimodale ressurser på (Luff & Heath, 2015; Streeck et

9 Semiotikk er «læren om tegn (også ord) og bruken av tegn, tegnlære» (Wangenstein, 2021a).

10 *In situ* = på stedet, i situasjonen.

11 Antroposentrismen og den antroposentriske verdensoppfattelsen har mennesket i sentrum; her dreier alle andre fenomener seg rundt mennesket og menneskets eksistens («Antroposentrisk», 2021).

al., 2011). Basert på Jeffersons (2004) system har Lorenza Mondada (2019) utviklet egne multimodale transkripsjonskonvensjoner for kroppshandlinger som hun jevnlig oppdaterer. Kortversjonen av den ser slik ut (Mondada, 2019, s. 2, min oversettelse):

- * * Beskrivelse av ikke-verbale handlinger¹² er avgrenset mellom
- + + to identiske symboler (ett symbol per deltager og per type handling)
- Δ Δ som synkroniseres med strekninger av korrespondanse eller tidsindikasjoner.
- *---> Handlingen beskrevet fortsetter på tvers av påfølgende linjer
- >* fram til det samme symbolet er nådd.
- >> Handlingen beskrevet starter før utdragets begynnelse.
- >> Handlingen beskrevet fortsetter etter utdragets slutt.
- Handlingens forberedelse.
- Handlingens toppunkt nås og vedlikeholdes.
- ,,,,, Handlingens tilbaketrekning.
- ric Deltager som utfører en ikke-verbal handling, identifiseres med små bokstaver.
- fig Det nøyaktige øyeblikket da et skjermbilde¹³ er tatt
- # er angitt med et tegn (#) som viser øyeblikkets posisjon innen en gitt kronologi.

Bak «ric» nevnes det her hvordan deltagere som utfører ikke-verbale handlinger skal annoteres. Regelen om at verbalt handlende deltagere skal stå øverst i store bokstaver, er ikke med i denne kortversjonen, og nevnes først eksplisitt i konvensjonens side 3. Logosentrismen henger slik igjen i strukturen. Timing, temporal posisjon og kronologi er hovedprinsippet i konvensjonen. Det kan se ut til at tale som hovedregel utgjør tidsmålet som alle de ikke-verbale handlingene skal «henges» på, noe som kan by på problemer i arbeidet med mitt videoklipp som kun har én taler: barnehagelæreren.

12 *Embodied actions*. Siden alle handlinger er legemliggjorte, også talespråk, valgte jeg her å oversette «embodied actions» til ikke-verbale handlinger, som her blir mer presis enn «kroppslige handlinger».

13 Jeg har anvendt programmet Adobe Photoshop for å legge på filter som anonymiserer forskningsdeltagerne.

I figur 3 har jeg gjort en adaptasjon av Mondadas konvensjon for å transkribere videoklippet med Sam. Tilpasningen jeg har gjort av konvensjonen, er en antegnelse av sekunder og mikrosekunder i parentes under hver nummererte hovedhandling i margen. Slik får jeg en vertikal tidslinje som tydeliggjør temporal posisjonering. Samtaleanalyse bygges ofte opp rundt et system kalt turtaking, hvor *tur* representerer den tilmålte tiden samtalepartnere veksler på å føre ordet (Svennevig, 2018). I tillegg fokuserer CA-forskere også på «turns-of-action» (Kääntä, 2010). Siden transkripsjonen av mitt videoklipp ikke kan baseres på turtakende talere, bygges den i min adaptasjon rundt aktiviteten som foregår (sagingen), og hver nummererte linje i fet skrift representerer en betydningsfull og meningsskapende handling i interaksjonen mellom deltagerne. Mondada (2019) skriver at konvensjonen er laget for å kunne annotere alle mulige relevante kroppslige handlinger som skjer samtidig med prating eller ved fravær av verbal prat, slik som blikk, gestikulering, kroppsholdning, bevegelse, bruk av artefakter og lignende. Selv om Mondada skriver at systemet skal kunne anvendes for å transkribere alle mulige handlinger som skjer, også i situasjoner hvor det er fravær av verbalspråk, opplevde jeg i transkripsjonsforsøket i figur 3 at dette ble svært utfordrende å få til i praksis. Det kunne vært nyttig i sage-transkripsjonen å bruke de følgende annotasjonene:

- Handlingens forberedelse.
- Handlingens toppunkt nås og vedlikeholdes.
- »,»,» Handlingens tilbaketrekning.

For eksempel kunne jeg i linje 3 ha brukt «----» der saken når sitt toppunkt, og «.....» eller «»,»,» når saken går ned mot platen igjen. Problemet er at disse handlingene ikke kan måles tidsmessig opp mot noen annen handling som skjer simultant, og at jeg da ikke kan vise toppunktet «----» sett i forhold til noe annet. Det finnes her i denne videoen ikke talehandlinger å knytte disse bevegelsene til. Sagen og Sams arm er i en kontinuerlig og simultan flyt av bevegelser, uten pauser, og det samme gjelder bevegelsene barnehagelæreren gjør med sine hender rundt saken. Jeg valgte derfor å beskrive sakens toppunkt med ord.

VIDEOKLIPPET TRANSKRIBERT MED EN ADAPSJON AV MONDADAS KONVENSJON

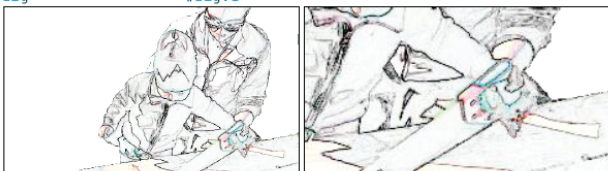
BAR = barnehagelærer.

BARS lyder = π, BARS bevegelser = ⊙, BARS blikk = ⊕

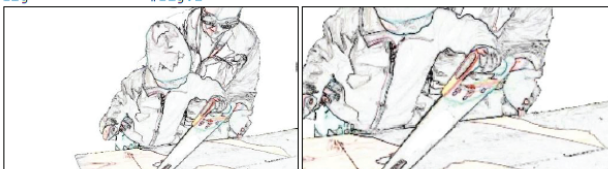
SAM = Sam (2,2 år). SAMs bevegelser = ⊖, SAMs blikk = ✱

SAG = sagen. SAGs lyder = λ

- 1 SAM ⊕ ⊕ ⊖ holder sagen i 80° med venstre hånd, beveger den ned mot λ venstre>
 (00:00) sam ⊕ ser ned på sagen der den sager i treplaten----->>
 bar ⊕ ser på sagen der den treffer platen----->>
 bar ⊖ holder hånden sin under skaftet på sagen uten å røre den ----->>
 sag λ knirker
- 2 SAM ⊙ λ ⊖ rykker sagen raskt oppover mot høyre----->>
 (00:09) bar ⊙ holder hånden sin under skaftet på sagen uten å røre den ----->>
 sag λ °°|U::°°
- 3 SAM ⊖ har rykket sagen opp, så den når sitt toppunkt 45° opp fra plata π ⊖ π °iÅh°
 (01:03) bar
- 4 SAM λ ⊖ bøyer sagen og venstre arm raskt ned mot venstre og platen igjen ⊖
 (01:05) sag λ lager knirkete lyd ----->>
- 5 BAR ⊙ støtter opp# under sagskaftet ved å røre sagen med sin venstre håndflate ⊙
 (01:08) fig #fig.1

- figur 1 figur 1 nærbilde
- 6 BAR ⊖ λ ⊙ tar sin høyre hånd rundt midjen til SAM ----->>
 (02:03) sam ⊖ retter opp sagen ved å bøye den opp mot høyre, opp mot en 90° vinkel----->>
 sag λ lager knirkete lyd ----->>
- 7 BAR ⊕ ✱ λ ⊙ slipper skaftet, og holder venstre håndflate i luftstrømmen under sagen ⊙
 (02:08) sam ⊖ fortsetter å bevege sagen opp mot en 90° vinkel----->>
 sam ✱ snur hodet og blikket mot hånden sin på sagskaftet ✱
 sag λ lager knirkete lyd ----->>
- 8 BAR ✱ π fÅ.hh# π ⊙ holder sin venstre håndflate under sagen uten å røre den ⊙
 (03:05) sam ✱ snur hodet og blikket mot sagbladet----->>
 fig #fig.2

- figur 2 figur 2 nærbilde
- 9 SAM ⊖ π beveger sa#gen med sin venstre hånd ned mot venstre og platen igjen----->>
 (04:00) bar π fSånn i ja π ⊙ støtter opp under sagskaftet med sin venstre håndflate ⊙
 fig #fig.3

- figur 3 figur 3 nærbilde
- 11 SAM λ ⊖ rykker λ sagen litt opp ⊖
 (05:00) sag λ knirker λ

© 2021 Trine Telnes

Figur 3. En adaptasjon av Mondadas multimodale transkripsjonskonvensjon.

I snitt tilsvarer hver nummererte linje i transkripsjonen på forrige side ett halvt sekund, og hver linje markerer betydningsfulle hendelser som skjer gjennom sekvensen. Mondada (2019, s. 7) skriver at for «silent embodied actions» skal det lages hovedlinjer i fet skrift uten navn i margin, hvor tiden er hovedrolleinnhaveren. Her skal antall mikrosekund med fravær av tale (såkalte «pauser») representeres. Linjen måler da tidshandlingene i en horisontal tidsbane, à la dette:

1	(0.1)	⊙ (0.2)	(0.3)	(0.4)	(0.5)
bar		⊙ holder hånden sin under skaffet på sagen uten å røre den			
--->					

Framfor den vertikale tidslinjen jeg har laget, får vi da en detaljert horisontal tidslinje à «henge» øvrige handlinger på i tid. Det nye problemet som kan oppstå med en slik løsning, er at omtrent hele transkripsjonen vil bestå av slike hovedlinjer, og at den allerede begrensede plassen forskeren har til å komme med adekvate beskrivelser på underlinjene, vil begrenses ytterligere ut fra hvor handlingenes plassering på disse tidslinjene blir. Det vil igjen umuliggjøre rike beskrivelser av de relevante kroppslige handlingene, som bevegelsene av sagen og lignende. Dersom «bar» (barnehagelæreren) sin håndbevegelse under sagen i eksempelet over hadde startet etter 0,5 sekunder og ikke etter 0,2, kunne antall centimeter på handlingens designerte linje ha blitt for knapp til å romme en forståelig beskrivelse.

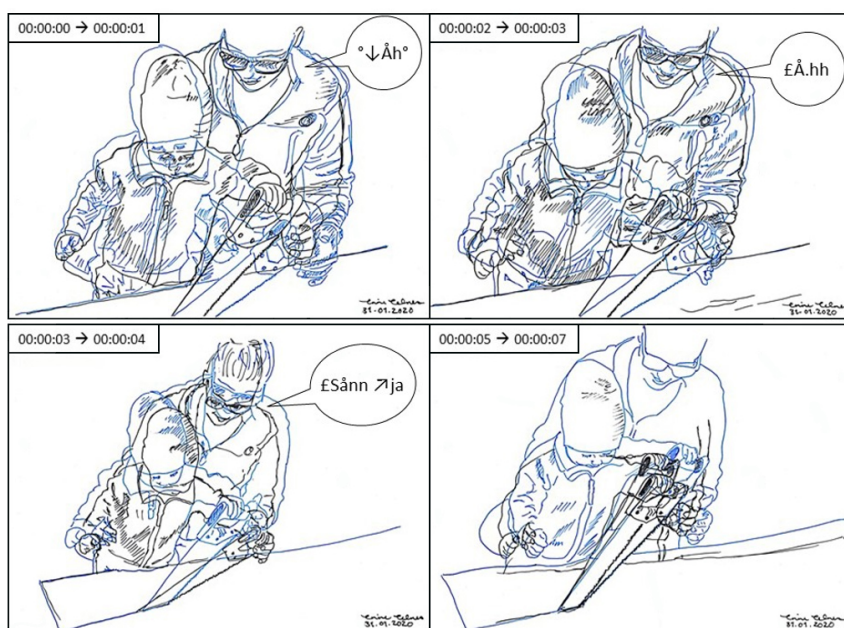
Mondadas (2019) multimodale transkripsjonskonvensjon har noen fordeler i form av at forskeren kan bruke symboler og skjermbilder for å synliggjøre ulike kroppslige handlinger, og kan få stor nøyaktighet i gjengivelse av handlingsforløp og rekkefølge. Samtidig skriver hun at kroppslige handlinger som hovedprinsipp skal beskrives kort, økonomisk og utvetydig. Denne begrensningen kan være en fordel i noen analyseprosesser, men byr på utfordringer når jeg skal transkribere og analysere tilstedeværelsen og praksisene til barnehagens yngste barn, og andre menneskelige og ikke-menneskelige aktører, på en måte som viser deres agentskap og bidrag. Strukturen i Mondadas multimodale konvensjon kan utilsiktet marginalisere ikke-talende aktører, ulike materielle forutsetninger og ikke-kommunikative praksiser som den i

mitt eksempel (saging). Det er for eksempel vanskelig å få fram sagens «kvasse ståltenner», som ikke er synlige i skjermbildene. Det blir lite rom for rike beskrivelser av ulike materialiteters betydninger for praksisene. Transkripsjonen er svært oversiktlig og bidrar med tekst og bilder til å vise Sams, barnehagelærerens og sagens *silent embodied actions*, og rekkefølgene på disse, men Mondadas konvensjon er ikke den mest fleksible eller optimale for å synliggjøre ikke-talende aktører som sagen og platens agentskap og bidrag.

Tegneserietranskripsjon

I det videre analysearbeidet med videoklippet med Sam, sagen og barnehagelæreren vil jeg fortsatt holde meg i samtaleanalysens verden, i kombinasjonen med kunstbasert forskning (Kuttner et al., 2018). Jeg vil her gjøre en visuell vending inn mot bruken av *tegning* i transkripsjon og analysearbeid (Albert et al., 2019; Olaussen, 2018; Bjørkøy, 2020). Her har blant annet Eric Lauriers (2014, 2019) grafiske transkripsjoner inspirert meg i mitt eget arbeid til å utvikle det jeg har valgt å kalle for *tegneserietranskripsjon*. I likhet med Mondadas metode er også dette en form for multimodal transkripsjon, som vektlegger og synliggjør ikke-verbale handlinger. Innenfor tegneseriestripens konvensjoner kombineres her det visuelle og det temporale med de romlige og materielle forutsetningene for handlingene. Der Laurier i det han selv kaller grafiske transkripsjoner bruker skjermbilder og snakkebobler uten Jeffersons (2004) konvensjoner, tegner jeg handlingene i videoklippene for hånd, og kombinerer disse med Jeffersons symbolbruk. I eksempelet i figur 4 anvendes gradsymbol, piler, punktum og pund-tegnet for å markere kvaliteter i barnehagelærerens stemme. Dette bidrar til at forskeren bedre kan forstå det som foregår i samhandlingen, få innsikt og viktig kunnskap om stemmebruk som profesjonspraksis, og se hvordan ulike sider ved stemmen kan være meningsbærende. Detaljene i stemmens ulike uttrykk kan for eksempel bære med seg auditive smil, spenning, bekreftelse, beundring, støtte og oppmuntring. Kronologien i handlingene vises gjennom tegneserierutene, og i øverste venstre hjørne markeres de ulike øyeblikkenes tidsposisjoner i sekunder. Tegningene i disse tegneseriene har jeg skapt med

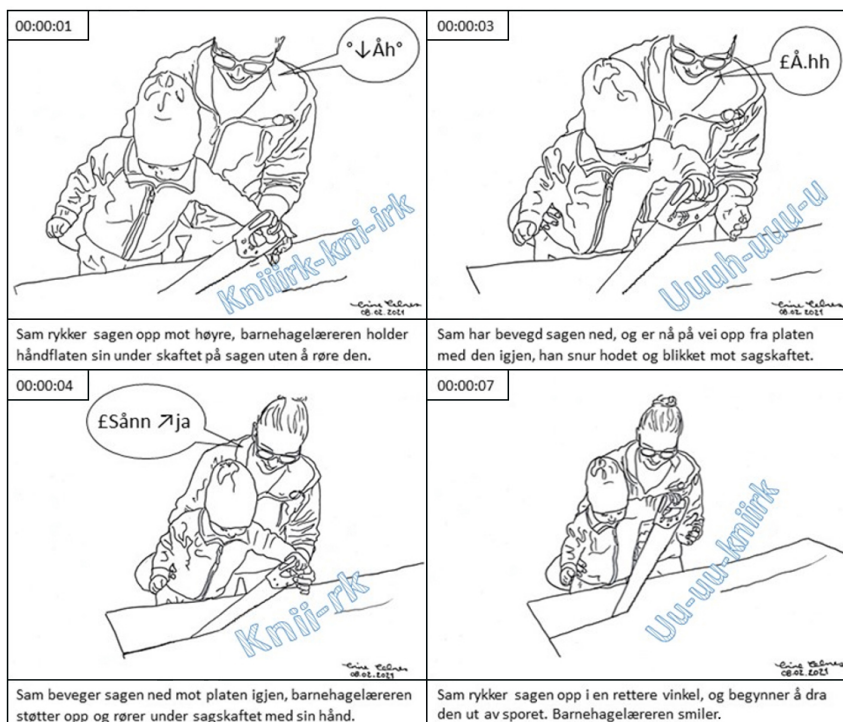
tusjer og kalkerpapir lagt over PC-skjermen med nøye utvalgte skjerm-bilder fra videofilmen. I dette første eksempelet har jeg brukt svart og blå tusj, og laget overlappende tegninger av det som skjer i videoklippet. Dette for å forsøke å synliggjøre og gjenskape bevegelsene til deltagerne. Gjennom å «tegne meg gjennom videoopptaket» bidro hånden og berøringssansen min til at jeg kunne tone meg inn på innholdet i videoklippet ved bruk av flere sanser enn bare hørsels- og synssansen. Tegneprosessen ga meg nye forståelser av det komplekse samspillet mellom de ulike aktørene, samt en større innlevelse og empatisk forståelse av deres praksiser.

Figur 4. Sam (2,2 år), sagan og barnehagelæreren sager i plate. Tegneserie med overlapp. Flere overlappende tegninger i hver rute for å få fram bevegelsene.

I figur 4 bringes som nevnt deltageres stemmebruk inn gjennom snakkebobler transkribert med Jeffersons (2004) konvensjoner. Sammen med tegningene er disse symbolene med på å visualisere noe av forskningsdeltageres kroppsspråk og praksiser. Her viser grad-tegnene (°) i den første snakkeboblen at barnehagelæreren har en stille eller myk stemme, og pilen som peker ned markerer at intonasjonen og tonehøyden på «åh» går ned. Tegnet for britiske pund (£) i de to neste snakkeboblene markerer

en smilende stemme. Sam lager ingen lyder i løpet av dette videoklip- pet. Ved å la tegninger av hans materialitet, blick og bevegelser dominere transkripsjonen, synliggjøres hans agentskap. Reduksjonen av skriftspråket kan forsterke og feste våre blick på Sams lydløse handlinger. De overlappende strekene i tegningene bidrar her til å gi et visuelt inntrykk av de hurtige og komplekse bevegelsene forskningsdeltagerne gjorde i videoen. Utfordringen er at denne kompleksiteten og detaljrikdommen i tegningene kan gjøre at det blir utydelig, uskarpt, og at vi «ikke ser bevegelsene for alle bevegelsene», det kan sammenlignes med å ta et fotografi med lang eksponeringstid. Med bakgrunn i dette har jeg i figur 5 laget en ny tegneserieversjon av samme sekvens uten overlapp, for å kunne sammenligne effekten av disse to ulike måtene å lage tegneserietranskripsjoner på.

Figur 5. Sam (2,2 år), sagen og barnehagelæreren sager i plate. Tegneserie med tekstbokser under hver rute, og onomatopoetikon for å beskrive det som skjer.

I figur 5 blir ikke deltagerens kontinuerlige bevegelse like synlige som i figur 4, så her har jeg benyttet tekstbokser under tegneserierutene for å beskrive deltagerens bevegelsesmønster. Tegneserieformatet gir også rom

for å legge til andre aspekter, som for eksempel onomatopoetikon, som jeg her har satt inn med blå «wordart», altså lydmalende ord som her representerer de ulike lydene sagen lager. Det er mulig å kombinere alle virkemidlene i de to figurene inn i en og samme tegneserietranskripsjon, og å ha så mange bilderuter som den enkelte ønsker. Ved å ta inn tekstbokser og onomatopoetikon i tegneserien i figur 4 slik som i figur 5, kan det igjen bidra til mer tydelighet sammen med de overlappende bevegelsene. I begge tegneseriene bidrar hybridene mellom tekst og tegning til å synliggjøre de kroppslige, romlige og materielle aspektene i handlingen mellom sag, plate, Sam og barnehagelæreren. Tegningene kan bidra til innsyn og transparens inn i hendelsens materielle og romlige forutsetninger, samtidig som det ivaretar deltagerens anonymitet. Tegneserietranskripsjon kan være en oversiktlig og lesbar metode å benytte for å analysere tilstedeværelsen og praksisene til barnehagens yngste barn, og andre menneskelige og ikke-menneskelige aktører, på en måte som viser deres agentskap og bidrag. Alle relevante og tause materialiteter kan her potensielt gjøres like synlige og likeverdige i framstillingen. En utfordring kan være at det er en tidkrevende metode, men det er også de foregående transkripsjonsmetodene jeg har presentert.

Avslutning

I dette kapitlet om visuelle vendinger i videoanalyse, har jeg som video- og barnehageforsker gått i dybden på ett videoklipp for å undersøke utvalgte metoder for transkripsjon i møter med barnehagens marginaliserte og målbundne materialiteter. Jeg har utforsket hvordan ulike former for visualisering av videodata kan få fram tilstedeværelsen og praksisene til barnehagens yngste barn, og andre menneskelige og ikke-menneskelige aktører, på en måte som viser deres agentskap og bidrag. Respektfull og likeverdig behandling av de ulike deltagerne i videoklippene er av forskningsetisk betydning, og noe de forskningsetiske retningslinjene vektlegger (NESH, 2016). Gjennom en adaptasjon av Mondadas multimodale konvensjon, samt ved å utvikle to egne former for kunstbaserte videotranskripsjoner, *poetisk videotranskripsjon* og *tegnaserietranskripsjon*, har jeg vist ulike måter å synliggjøre Sam, sagen,

platen og barnehagelærerens agenskaper og bidrag i sage-aktiviteten. Mitt håp er at dette arbeidet kan anvendes av andre, og at det bidrar til at kapittelets lesere finner inspirasjon for sin egen videoforskning, og for sine egne videotranskripsjoner.

God og etisk vitenskapelig praksis skal søke etter «sikker, dekkende og relevant kunnskap» skriver NESH (2016, s. 6). Men vil dette være mulig å oppnå ved å kun transkribere og analysere de hørbare talehandlingene i et videoopptak fra barnehagen, eller fra andre læringsarenaer? Det kroppslige, erfaringsbaserte, estetiske, materielle og multimodale kan være vanskelig å gjengi ved et ensidig fokus på menneskene og deres verbalspråk. Betydningen av materialitet, nonverbale handlinger og kroppslig interaksjon forsterkes i forskning med ett og to år gamle barn, som i stor grad uttrykker seg nonverbalt. Selv om det innenfor videoforskning har begynt å bli større oppmerksomhet rundt det multimodale og det materielle, så er en del av transkripsjonsmetodene fortsatt logosentriske og bygget opp rundt talespråk. Men hvorfor er det slik? Hvorfor er det så mange transkripsjonsmetoder som senterer tale på bekostning av andre uttrykk og praksiser? Med den enorme detaljrikdommen som ligger i datamaterialet som forskere skaffer seg ved bruk av video, så burde også transkripsjonene gjenspeile noe av den samme kompleksiteten og rikdommen. Å bryte ordets hegemoni med hybridisering av bilder, tegning og transkripsjon kan bidra til transparens, til å begrense marginalisering, til å skape nye kunnskapsformer og til å løfte fram de ulike aktørenes mangefasetterte ressurser og bidrag. Metodene utforsket gjennom dette kapitlet byr på ulike styrker og svakheter som de kan bidra med inn i videoanalyser. De gir ikke tilgang til tankeverdener, men alle har til felles at de kan synliggjøre det kroppslige, romlige og materielle. Som nevnt innledningsvis vil alle former for transkripsjon innebære at vi som forskere gjør valg basert på våre forskningsfokus og problemstillinger, og alle transkripsjonsmetoder må derfor vurderes i lys av de kontekstene de anvendes i og forskningens formål. Det er også av stor betydning at transkripsjonsformene i løpet av hele prosessen kombineres med kompetanse og dybdekunnskap innenfor det aktuelle praksisfeltet som studeres (Knoblauch, 2005), som for eksempel barnehagepedagogikk.

Med mitt fokus, og problemstillingen for dette kapittelet, var det de to transkripsjonsformene som jeg personlig har utviklet som i analysen av videoklippet ga meg mest rom for utfoldelse av egen forsker kreativitet og til å synliggjøre Sams agentskap. Jeg vil oppfordre alle andre videoforskere til å eksperimentere med det visuelle i egne videodata, til å finne nye måter å transkribere rikdommen som video byr på, og til å bli *visuelle videoforskere*. Mine visuelle transkripsjonsvendinger har blant annet gitt meg muligheten til å kunne se de ulike bevegelsene og materialitetenes betydning for interaksjonen mellom forskningsdeltagerne, til å se Sam som en kolossus Sam, til å se saken som en kolossussag og til å se barnehagelæreren som et sikkerhetsnett av svevende lufthender og smil.

Referanser

- Albert, S., Heath, C., Skach, S., Harris, M. T., Miller, M. & Healey, P. G. T. (2019). Drawing as transcription: How do graphical techniques inform interaction analysis? *Social Interaction. Video-Based Studies of Human Sociality*, 2(1). <https://doi.org/10.7146/si.v2i1.113145>
- Antroposentrisk. (2021). I *Det norske akademis ordbok*. <https://naob.no/ordbok/antroposentrisk>
- Bae, B. (2007, 10. januar). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Bateman, A. (2017). Hearing children's voices through a conversation analysis approach. *International Journal of Early Years Education*, 25(3), 241–256. <https://doi.org/10.1080/09669760.2017.1344624>
- Bezemer, J. & Mavers, D. (2011). Multimodal transcription as academic practice: A social semiotic perspective. *International Journal of Social Research Methodology*, 14(3), 191–206. <https://doi.org/10.1080/13645579.2011.563616>
- Bjørkøy, I. (2020). *Sang som performativ for samspill i småbarnspedagogisk praksis* [Doktorgradsavhandling]. NTNU.
- Boxenbaum, E., Jones, C., Meyer, R. E. & Svejenova, S. (2018). Towards an articulation of the material and visual turn in organization studies. *Organization Studies*, 39(5–6), 597–616. <https://doi.org/10.1177/0170840618772611>

- Collins. (2021). Colossus. I *COBUILD advanced English dictionary*. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/colossus>
- Fulton, A. (1990). *Powers of congress*. David R. Godine.
- Glesne, C. (1997). That rare feeling: Re-presenting research through poetic transcription. *Qualitative Inquiry*, 3(2), 202–221. <https://doi.org/10.1177/107780049700300204>
- Hammersley, M. (2010). Reproducing or constructing? Some questions about transcription in social research. *Qualitative Research*, 10(5), 553–569. <https://doi.org/10.1177/1468794110375230>
- Hepburn, A. & Bolden, G. B. (2013). The conversation analytic approach to transcription. I J. Sidnell & T. Stivers (Red.), *The handbook of conversation analysis* (s. 57–76). Blackwell Publishing Ltd.
- James, A. (2007). Giving voice to children's voices: Practices and problems, pitfalls and potentials. *American Anthropologist*, 109(2), 261–272. <https://doi.org/10.1525/aa.2007.109.2.261>
- James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1998). *Theorizing childhood*. Polity Press.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. I G. H. Lerner (Red.), *Conversation analysis: Studies from the first generation* (s. 13–31). John Benjamins Publishing Company.
- Johannesen, N. (2016). *Medvirkning som tiltale: Møter med små barns uttrykk, pedagogers tenkning og tekster av Emmanuel Levinas* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Stavanger.
- Karlsson, J. (2012). Visual methodologies. I J. Arthur, M. Waring, R. Coe & L. V. Hedges (Red.), *Research methods and methodologies in education* (2. utg., s. 94–101). Sage.
- Knoblauch, H. (2005). Focused ethnography. *Forum: Qualitative Social Research*, 6(3), Artikkel 44.
- Koloss. (2018). I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/koloss>
- Kress, G. (2011). 'Partnerships in research': Multimodality and ethnography. *Qualitative Research*, 11(3), 239–260. <https://doi.org/10.1177/1468794111399836>
- Kristensson Ugglå, B. (2019). *En strävan efter sanning: Vetenskapens teori och praktik*. Studentlitteratur.
- Kuttner, P. J., Sousanis, N. & Weaver-Hightower, M. B. (2018). How to draw comics the scholarly way: Creating comics-based research in the academy. I P. Leavy (Red.), *Handbook of arts-based research* (s. 396–422). The Guilford Press.
- Kääntä, L. (2010). *Teacher turn-allocation and repair practices in classroom interaction: A multisemiotic perspective* [Doktorgradsavhandling]. University of Jyväskylä.
- Laurier, E. (2014). The graphic transcript: Poaching comic book grammar for inscribing the visual, spatial and temporal aspects of action. *Geography Compass*, 8(4), 235–248. <https://doi.org/10.1111/gec3.12123>

- Laurier, E. (2019). The panel show: Further experiments with graphic transcripts and vignettes. *Social Interaction. Video-Based Studies of Human Sociality*, 2(1).
<https://doi.org/10.7146/si.v2i1.113968>
- Leavy, P. (2018). *Handbook of arts-based research*. The Guilford Press.
- Logosentrisme. (2021). I *Det norske akademis ordbok*. <https://naob.no/ordbok/logosentrisme>
- Luff, P. K. & Heath, C. (2015). Transcribing embodied action. I D. Tannen, H. E. Hamilton, D. Schiffrin & C. T. Adger (Red.), *The handbook of discourse analysis* (2. utg., s. 447–465). Wiley Blackwell.
- Luff, P. K. & Heath, C. (2019). Visible objects of concern: Issues and challenges for workplace ethnographies in complex environments. *Organization*, 26(4), 578–597.
<https://doi.org/10.1177/1350508419828578>
- Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur: Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Marchand, J. S. (2018). Non-human agency. I R. Braidotti & M. Hlavajova (Red.), *Posthuman glossary* (s. 292–295). Bloomsbury Academic.
- Mayall, B. (2002). *Towards a sociology for childhood: Thinking from children's lives*. Open University Press.
- Millet, A. & Estève, I. (2012). Transcribing and annotating multimodality: How deaf children's productions call into the question the analytical tools. I J.-M. Colletta & M. I. Guidetti (Red.), *Gesture and multimodal development* (s. 175–197). John Benjamins.
- Mitchell, W. J. T. (1995). *Picture theory: Essays on verbal and visual representation*. University of Chicago Press.
- Mondada, L. (2019). *Conventions for multimodal transcription, version 5.0.1*. <https://www.lorenzamondada.net/multimodal-transcription>
- NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (4. utg.). De nasjonale forskningsetiske komiteene.
- Nordbø, B. (2018, 17. april). Marginalisering. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/marginalisering>
- Olaussen, I. O. (2018). Animasjon som multimodal analyse av fortelleruttrykk i barnehagen. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 2(1), 108–122.
<https://doi.org/10.23865/jased.v2.910>
- Punch, S. (2002). Research with children: The same or different from research with adults? *Childhood*, 9(3), 321–341. <https://doi.org/10.1177/0907568202009003005>
- Skadberg, N. F. (2021). Metafor. I *Bokmålsordboka*. https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=metafor&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=&ordbok= begge
- Streeck, J., Goodwin, C. & LeBaron, C. D. (2011). *Embodied interaction: Language and body in the material world*. Cambridge University Press.

- Svennevig, J. (2018, 30. desember). Samtaleanalyse. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/samtaleanalyse>
- Valentine, K. (2011). Accounting for agency. *Children & Society*, 25(5), 347–358. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2009.00279.x>
- Wangensteen, B. (2021a). Semiotikk. I *Bokmålsordboka*. https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=semiotikk&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=&ordbok=bokmaal
- Wangensteen, B. (2021b). Simile. I *Bokmålsordboka*. <https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=simile>
- Yanow, D. (2010). Giving voice to space: Academic practices and the material world. I A. van Marrewijk & D. Yanow (Red.), *Organizational spaces: Rematerializing the workaday world*. (s. 139–158). Edward Elgar Publishing Limited.